

אבל נשאת אין מדירין אותה –

However if she remarried we do not administer to her a vow

OVERVIEW

qualified the rule that for an אלמנה we make her take a vow (that she did not collect (part of) her כתובה), that it applies only if she did not remarry, however if she remarried, then we do not administer a vow since her (new) husband can nullify her vows.¹ תוספות discusses various ways how to avoid this difficulty but rejects them.

asks: תוספות

ו**אם תאמר וידורו שלא תאכל כבר זה אם נהנית משל בעלה ותאכל לאלתר בפנינו –**
And if you will say; and let us make her take a vow that she will not eat this loaf if she benefited from her husband, and she should immediately eat the loaf in our presence, so the husband will not be able to nullify the נדר!

וכן קשה בסמוך דפריך וליחוש דלמא אזלה לגבי חכם ושרי לה² –
And there is a similar difficulty shortly, where the גמרא asks, ‘and let us be concerned that perhaps she will go to a חכם and he will permit her to ignore the נדר; the same question applies let us make the transgression of the נדר immediately, before she can go to the חכם, in the manner prescribed.

offers a (partial) solution: תוספות

ולרבי אליעזר דאמר בפרק נערה המאורסה (נדריים דף עה,א ודף עו,א) –
And according to ר"א who maintains in המאורסה -

שיכול להפר כל נדריים שעתידה לידור אתי שפיר³ –
That the husband can nullify all the נדריים (even those) she will be נודר in the future, then it is well understood, that there is no way that we can be assured that there is a valid נדר, for -

דאיכא למיחש שמא כבר הפר לה כל מה שעתידה לידור –
For there is the concern perhaps the husband was already מיפר all her future נדריים, and therefore she is permitted to eat this כבר -

אבל לשאר תנאי קשה –

¹ Her vow will not prove anything, since it is ineffective; she will not be transgressing any איסור, for there is no נדר.

² See ‘Thinking it over’ # 1.

³ The first question of תוספות (regarding the husband) is answered (according to ר"א). However it does not answer the second question regarding the חכם, for a חכם can certainly not be מבטל a future נדר.

However, according to the rest of the תנאים who maintain that the husband cannot be נדרים (only past נדרים) future מפיר the difficulty remains.

answers: תוספות

ויש לומר שאינה חוששת⁴ אלא בנדר שעל ידה היא עומדת באיסור כל ימיה⁵ –

And one can say; that she is not concerned if she transgresses the איסור once now; she is concerned **only for a נדר which causes her to have this prohibition all her life.**

asks: תוספות

– **ואם תאמר ונדירה בפני בעלה ויאמר לה קיים ליכי** –

And if you will say; and let us make her take a vow (which prohibits her from something forever if she benefited from the כתובה) **in the presence of her husband and he should say to her, ‘you shall be bound by this נדר’ -**

– דאז אין יכול להפר כדאמר בפרק נערה המאורסה (שם דף עט,א) –

For then he cannot be מיפר as the גמרא states **in המאורסה**. We will then be assured that she is saying the truth –

answers: תוספות

– **ויש לומר דחיישינן שמא יפר לה בלחש קודם שיאמר קיים ליכי** –

And one can say; that we are concerned perhaps he will be מיפר the נדר silently before he states ליכי; so again we are not assured that she is truthful.

asks: תוספות

– **ואם תאמר וידירוה על דעת רבים⁶ דאין לו הפרה כדאמר אמימר לקמן⁷ –**

And if you will say; and let us make her take a vow על דעת רבים which cannot be nullified as אמימר states later –

answers: תוספות

– **ויש לומר דלענין נדרי אשתו אין לחלק בין ברבים בין על דעת רבים –**

And one can say that regarding the נדרים of one’s wife we cannot differentiate

⁴ See previous footnote # 17. תוספות לה, א ד"ה ונודרת

⁵ Therefore even if she eats the ככר now we are not assured that she is telling the truth, for she does not mind (so much) to transgress an איסור once, as long as she is not bound to it forever. [For the future the husband can always be מיפר.]

⁶ literally mean according to the consent of many; indicating that it is not up to the person who is making the נדר to reconsider it or not, but rather the רבים decides whether it is a valid נדר and cannot be repealed.

⁷ אמימר states later on לו, א that even according to the מ"ד that there is a הפרה for a ברבים, nevertheless regarding a נדר there can be no הפרה.

between a נדר ברבים and a נדר על דעת רבים (whether the husband can be מיפר or not) -
וכיון דלרב הונא ברבים יש לה הפרה⁸ הוא הדין על דעת רבים -
And since according to רב הונא a נדר which a wife made ברבים, can have הפרה (by
the husband), the same applies to a נדר על דעת רבים (that the husband can be מיפר) -
דכיון שאינה תלויה בדעתה דיכול להפר אפילו בלא חרטה כך יכול להפר בלא דעת רבים⁹ -
For since the הפרה by the husband is not dependent of her mindset, for the
husband can be מפיר his wife's נדרים even without her regretting that she made
such a נדר, so too can he be מיפר without the consent of the רבים.

תוספות responds to an anticipated difficulty:

וכי פריך ודלמא אזלה לגבי חכם ושרי לה הוה מצי לשנויי דמדרינן לה על דעת רבים -
And when the גמרא asked (regarding an unmarried widow), 'but perhaps she will
go to a חכם and he will permit the נדר'; the גמרא could have answered that we
make her take the vow על דעת רבים (where there can be no התרה of a חכם) -
אלא דבלאו הכי משני שפיר¹⁰ -
Nevertheless the גמרא answered properly without this answer of רבים ע"ד רבים.

In summation: We can accept the נדר of a woman (regarding receiving payment for her כתובה),
only if there is an איסור עולם, but not if she transgresses just this once (for she is not concerned
about a one-time transgression). According to רב הונא the husband can be מיפר even a נדר which
was made ע"ד רבים (but a חכם cannot). רב הונא agrees with אמימר according to this answer.

תוספות offers another solution why we are not מדיר her רבים ע"ד רבים:

ועוד יש לומר דרב הונא לית ליה דאמימר¹¹ -
And in addition one can say; that רב הונא disagrees with אמימר.

תוספות responds to an anticipated difficulty:

והא דאמר אמימר אפילו למאן דאמר יש לו הפרה לא קאי ארב הונא -
And that which אמימר said, 'even according to the one who maintains that a נדר

⁸ See the גמרא shortly on this עמוד that ר"נ disagrees with רב הונא and maintains we can be מדיר her רבים, indicating the ר"ה maintains that even ברבים the husband can be מפיר.

⁹ The rule of אמימר that ע"ד רבים has no הפרה is discussing when the נדר is being annulled by a חכם. In that case when a חכם is מתיר נדר he requires the חרטה of the נודר in order to nullify it. (Therefore, since it was ע"ד רבים it cannot be nullified by the individual who made the נדר unless there is the agreement of the רבים to nullify it.) However (תוספות maintains) that אמימר was not discussing the הפרה of a husband (according to רב הונא) since the husband never requires the חרטה of the wife, therefore he can be מפיר even if it was ע"ד רבים.

¹⁰ The גמרא answered that one who seeks a היתר for his נדר must specify the details how he came to make this נדר. When the חכם hears that it was regarding a כתובה he will not be מתיר נדר. This answer applies even to a 'regular' נדר.

¹¹ רב הונא can maintain that every נדר even if it is ע"ד רבים can be nullified even by a חכם and not only by the husband, as the first answer of תוספות maintained.

- רב הונא¹² has בריה, he was not referring to

אלא אדרבנן דרבי יהודה דמתניתין –

- משנה ר"י in the רבנן who argue with אממר was referring to the

דתנן¹³ (לקמן דף מה, ב) רבי יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר –

For we learnt in the משנה that ר"י says if the woman made any נדר which the public knew about, he cannot remarry her; the reason is (as explained in the גמרא) -

משום פריצותא שנדרה נדר שאין לו הפרה¹⁴ –

Because of פריצות, for she made a נדר which cannot be nullified. The משנה continues (according to ר"י), if she made a נדר -

ושלא ידעו בו רבים יחזיר¹⁵ דלא חייש לקולא¹⁶ –

Which the public did not know about, he may remarry her, for ר"י is not concerned for קולא -

ורבנן¹⁷ פליגי ואמרי לא יחזיר משום קולא ולא מפלגי בין ידעו רבים ללא ידעו בו רבים –

And the רבנן argue and say 'he may not remarry her, because of the concern of קולא',¹⁸ and the רבנן do not distinguish whether the public knew about it or the public did not know about it; in all cases he may not remarry. This concludes the citation of the משנה (וגמרא) there.

אלמא יש לו הפרה¹⁹ –

¹² According to this answer רב הונא disagrees with אממר and maintains that even a נדר ע"ד רבים יש לו הפרה (even by a נדר, ע"ד רבים אין לו הפרה, nevertheless אממר, אפ"ל למ"ד נדר ברבים יש לו הפרה, so we cannot say that when אממר said בריה, he meant רב הונא (who does maintain בריה יש לו הפרה), because this answer of תוספות maintains that according to רב הונא even a נדר ע"ד רבים יש לו הפרה. The question is who was אממר referring to that distinguishes between a נדר ברבים which ע"ד רבים יש לו הפרה and a נדר ע"ד רבים אין לו הפרה. [It cannot be נדר ברבים אין רב נהמן for he maintains that even a נדר ברבים אין רב נהמן.] See 'Thinking it over' # 3.

¹³ The משנה there states that if a person divorced his wife because she made a נדר (and he does not want to be married to a woman who makes נדרים) the rule is that he may not remarry her after he divorced her. One reason (ר' יהודה) is because of פריצותא; we do not want that the בנות ישראל should be careless regarding נדרים. The other reason (הרבנן) is because of קולא; we are concerned that if she remarried and he realized that she was able to be מתיר her נדר, he might say if I had known, that we could be מתיר the נדר I never would have divorced you, casting a doubt on her גירושין, and (therefore) on her subsequent marriage including any children born in the new marriage. עיי"ש.

¹⁴ הפרה has נדר ברבים ר' יהודה.

¹⁵ One can be מפיר רבים, נדר שלא הודר ברבים, therefore it is not considered a פריצותא.

¹⁶ ר"י is not considered that when the husband finds out that he could have been מתיר the נדר, he will recant on the גירושין; there is no such concern.

¹⁷ כל נדר שצריך חקירת חכם לא יחזיר ושאינו צריך חקירת חכם, משנה ר"מ there in the משנה, who states: חקירת חכם. If it requires a חכם the husband may say I did not realize that we can be מתיר this נדר, etc. (the חכם of חשש). However if חכם אין צריך חקירת חכם, the husband knew that he could be מפיר, there is no reason to recant.

¹⁸ When the husband realizes that he could have been מפיר the נדר he will regret the גירושין.

¹⁹ If a נדר ברבים has no הפרה then there can be no קולא, since she is always bound by the נדר. There is no reason for the husband to have any regrets regarding the גירושין. The fact that the רבנן do not distinguish between נדרים, indicates that they maintain that by all נדרים (including נדר ברבים) there is the concern of קולא; this proves that even by נדר ברבים there is הפרה.

ויש לומר דברבים שהזכיר רבי יהודה –

And one can say; that regarding a נדר ברבים which ר"י mentioned (ר"י stated that by a נדר וכו' רבים לא יחזיר therefore it follows that -

– **אם איתא דלרבנן אין לו הפרה הוה ליה לרבנן לפרושי ולחלק ולומר איפכא מדרבי יהודה –**

If indeed according to the רבנן the rule by a נדר ברבים is that אין לו הפרה (and therefore יחזיר), **the רבנן should have been explicit and argue saying²⁴ the opposite of ר"י²⁵ –**

– **אבל בעל דעת רבים אין לחוש דלא איירי בה רבנן דרבי יהודה נמי לא הזכיר על דעת רבים –**
However concerning a נדר there is no concern (why the רבנן did not mention that יחזיר), **since the רבנן are not discussing a נדר ע"ד רבים²⁶, for ר"י also did not mention** anything concerning a נדר ע"ד רבים.

In summation: We can derive from the fact that the רבנן did not maintain by a נדר ברבים יחזיר, that they rule a נדר ברבים יש לו הפרה (since ר"י is discussing a נדר ברבים); however we cannot derive from the fact that the רבנן did not rule explicitly by a נדר ע"ד רבים יחזיר, that a נדר ע"ד רבים יש לו הפרה, since ר"י [and the רבנן] are not discussing a נדר ע"ד רבים.

נדר ע"ד רבים יש לו הפרה offers another answer why we cannot derive that the רבנן maintain that a נדר ע"ד רבים יש לו הפרה from the fact that the רבנן did not rule יחזיר, just as we derived that a נדר ברבים יש לו הפרה from the fact that the רבנן did not rule יחזיר:

– **ועוד דבעל דעת רבים לא פסיקא ליה לרבנן למתני דחזיר –**

And furthermore the reason the רבנן did not rule by a נדר ע"ד רבים יחזיר (is not because they maintain that אין לו הפרה ע"ד רבים, but rather) **because regarding a נדר there is no clear cut rule that we could say יחזיר** (by a נדר ע"ד רבים) –

– **דלפעמים יש היתר בעל דעת רבים כגון מדעתם של אותם רבים²⁷ או לדבר מצוה –**

For occasionally there can be a היתר even by a נדר ע"ד רבים, for instance with the agreement of those רבים (that the נדר should be nullified) **or a נדר ע"ד רבים can be also nullified for the purpose of a מצוה**, so in those cases -

– **ואיכא קלקולא²⁸ –**

There will be קלקולא if we rule יחזיר, since אין לו הפרה, -

– **אבל ברבים אם איתא דאין לו הפרה הוה ליה למתני דחזיר –**

²⁴ The רבנן should have said by a 'regular' נדר the ruling is יחזיר (for since אין לו הפרה there is the concern of יחזיר), however by a נדר ברבים (since there is no חשש of קלקול for אין לו הפרה) the rule is יחזיר.

²⁵ The fact that they did not argue by a נדר ברבים proves that they agree with ר"י that יחזיר, because (since אין לו הפרה), there is the concern of קלקול.

²⁶ Everyone knows that אין לו הפרה (therefore it is obvious that according to יחזיר [for it is certainly a פריצותא] and according to the רבנן יחזיר [there is certainly no קלקול]).

²⁷ Those people on whom she indicated her נדר dependent on.

²⁸ It would seem that (since there is a possibility of הפרה therefore) it is never יחזיר (even) by a נדר ע"ד רבים (also).

However regarding a נדר ברבים if indeed the רבנן maintain that אין לו הפרה, the רבנן should have stated that by a נדר ברבים the rule is יחזיר (the opposite of ר"י) -

– דמילתא דפסיקא היא דבשום ענין אין לו הפרה למאן דאמר אין לו הפרה²⁹ -

For according to those who maintain that a נדר ברבים אין לו הפרה, it means that אין הפרה under all circumstances -

לא שנא לדבר מצוה ולא שנא לדבר הרשות תדע דמעשה גבעונים לדבר מצוה היה³⁰ :

It makes no difference if it is for a מצוה purpose or whether it is for a general purpose there is never הפרה. You know that this is true because the story of the גבעונים was regarding a דבר מצוה and nevertheless they could not be מתיר the שבועה.

In summation: this answer maintains that by a נדר ע"ד רבים there is a possibility that אין הפרה (either ע"ד רבים or לדבר מצוה), therefore the rule cannot be יחזיר, even though generally a נדר ע"ד רבים אין לו הפרה.

SUMMARY

A נדר is sufficient proof only if it will prevent הנאה for the lifetime of the נודר; not only for the immediate present. There are two views in תוספות whether רב הונא agrees with אמימר (and we will assume that (only) a husband can be מיפר ע"ד a נדר), or ר"ה disagrees with אמימר (and the previous assumption is not necessary). רבנן דר"י can be referring to the רבנן דר"י (אפי' למ"ד וכו' אמימר), or that since there can be a הפרה by a נדר ע"ד רבים (either through the הסכמת הרבים or לדבר מצוה), therefore לא יחזיר.

THINKING IT OVER

1. תוספות states that when the גמרא asked that we should be concerned that perhaps the woman will go to a חכם and he will nullify the נדר, the גמרא could have answered that we will have her say that if I benefited from the כתובה this loaf should be אסור to me and she is to eat it immediately.³¹ Seemingly however this solution is applicable regarding the husband, who can (only) be מיפר the נדר for the future, however a חכם can uproot the נדר retroactively as if there never was a נדר, therefore the גמרא asks rightfully, that we should be concerned that the חכם will be

²⁹ See 'Thinking it over' # 2.

³⁰ There is the מצוה of נשמה כל תחיה לא regarding the אומות ז' (which the גבעונים were part of).

³¹ See footnote # 2.

נדר! the עוקר³²

2. Why is it that if we maintain that a נדר ברבים יש לו הפרה, but a נדר ע"ד רבים אין לו הפרה, nevertheless if it is מצווה or מדעת הרבים (even by נדר ע"ד רבים); however if we maintain that a נדר ברבים אין לו הפרה,³³ then even if it is מדעת הרבים or מצווה it has no הפרה?!³⁴

3. It appears from תוספות that if we maintain that ר"ה argues with אמימר (and maintains נדר ע"ד רבים יש לו הפרה) then we will need to say that the מ"ד that אמימר was referring to (that נדר ע"ד רבים יש לו הפרה but נדר ברבים אין לו הפרה) is the רבנן דר"י.³⁵ This would seemingly indicate that if אמימר is referring to רב הונא, then there is no need to say that the רבנן maintain that a נדר ברבים יש לו הפרה and נדר ע"ד רבים אין לו הפרה. However it would seem that regardless what ר"ה maintains the רבנן דר"י certainly maintain that נדר ברבים יש לו הפרה and נדר ע"ד רבים אין לו הפרה. Why does ר"ה say that אמימר is referring to רבנן דר"י only after he assumes that ר"ה disagrees with אמימר?!³⁶

³² See 128-134 # אמ"ה and רמב"ן, נה"מ

³³ See footnote # 29.

³⁴ See footnote # 191 אמ"ה

³⁵ See footnote # 12.

³⁶ See מהרש"א [הארוך]